

Klass eller övertygelse?

I radiointervjun för en vecka sedan betonade statsministern att var och en bör rösta efter sin övertygelse. Den saken borde vara självfall, men ändå är man tacksam då den understryks från det hållet. Ty i oroande omfattning söker socialdemokratin fortfarande skaffa sig röster genom appeller till den s. k. klassolidariteten. Denna form av agitation innebär ett klart underkännande av väljarnas omdöme. Den utgår från att människor inte bör söka komma fram till en självständig uppfattning, utan skall känna sig som medlemmar av ett kollektiv, en massa. Att odla denna falska lojalitet i stället för att framhäva kravet på ett personligt ställningstagande är att uppfostra väljarna från, inte till demokrati.

Hela detta klasstänkande bottenar i marxistiska analyser och förutsägelser som var påtagligt missvisande redan då de framfördes för hundra år sedan och som nu ter sig vettlösa. Vem vill på fullt allvar påstå att det svenska samhället är uppdelat i två klasser, kapitalister och proletärer eller företagare och industriarbetare? Utvecklingen har dess bättre gått i rakt motsatt riktning, en väldig utjämning har skett, och denna utjämning bör fortsätta, främst genom att man så långt

möjligt skapar lika utbildnings-
möjligheter för alla. Bort där-
för med försöken att bevara det
klasstänkande som verkligheten
undergrävt och vars konstlade
uppehållande endast tjänar agi-
tatoriska finter! Låt oss tänka
själva och inte på kommando,
inte som en exercerande trupp!
Om den maningen borde alla
partier kunna vara ense.

Konstig diplomati

En vaktmästare vid amerikanska beskickningen blev här-
omdagen fast för bilkörning i
berusat tillstånd; på grund av
principen om immunitet för di-
plomater och deras följen ansåg
sig emellertid polisen inte kun-
na ta blodprov på mannen. Det
är — om också i ett helt annat
sammanhang — samma historia
som med den ryske militärat-
taché vilken för några veckor
sedan fotograferat på förbudna
platser i skärgården, men vars
filmer polisen inte fick under-
söka.

Situationen är absurd, därom
torde alla vara ense. Det är
tvivelaktigt om okränkbarheten
verkligen går så långt att poli-
sen varit ur stånd att handla i
dessa fall; att t. ex. med våld
hindra en diplomat att spionera
eller köra ihjäl folk är dock till-
låtet, och rimligen borde inskri-
danden av typen blodprov och
filmundersökning då också vara
försvarliga. Men under alla
förhållanden bör polisen genom
hänvändelse till vederbörande
beskickningschef söka skaffa sig
tillåtelse att behandla diploma-
ter som andra människor. Om
beskickningschefen i fråga — i
dessa fall de ryska och ameri-
kanska ambassadörerna — har
den otroligt dåliga smaken att
vägra, så kan den allmänna
opinionen med för framtiden
säker effekt stämpla deras upp-
trädande efter förtjänst.

Vidräkning med hr Höglund

I den skriftväxling som ägt
rum i Morgon-Tidningen mel-
lan hr Z. Höglund å ena sidan,
hr Tor och Albert Bonnier å
den andra har Dagens Nyhe-
ter och i viss mån jag själv stått
i förgrunden. Det må därför
tillåtas mig att för tidningens
och egen del framföra några
förklaringar och reflexioner.

Till inte ringa del har debat-
ten kretsat kring frågan om
pressens frihet, speciellt frågan
om chefredaktörens ställning
till ägarna i Dagens Nyheter.
Hr Tor Bonnier har betonat att
enligt gällande kontrakt chef-
redaktören "efter bästa förstånd
och samvete skall tillse att Da-
gens Nyheter redigeras i tid-
ningens traditionella frisinna-
de anda"; det är alltså han som
är ansvarig för tidningens poli-
tisk. Hr Tor Bonnier tilläg-
ger att samråd "i för Dagens
Nyheters politiska hållning
principiella och betydelsefulla
frågor" skall ske med styrelsens
ordförande och att ett dylikt
samråd sedan mitt tillträde till
posten ägt rum vid ett tillfälle.
Hr Höglund påstår att jag ve-
lat förtiga denna bestämmelse
om samråd såsom farlig för min
prestige. Tvärtom, jag har vid
flera tillfällen offentlig i tal
och skrift erinrat om denna re-
gel. Det bör tilläggas att sam-
rådet inte innebär att besluts-
rätten övergår till styrelsens
ordförande; chefredaktören är
fortfarande bestämmande.

Men, säger hr Höglund i sitt
senaste inlägg, ägarna kan ju
avskeda chefredaktören. Blir
inte läget då sådant som en
framstående och kvick pensio-
nerad medarbetare i Dagens
Nyheter framställt det: chef-
redaktören är en tupp, ägaren en
räv, och räven kan när som
helst bita huvudet av tuppen.
Det låter lustigt och rimligt,
men är alldeles felaktigt. En
chefredaktör som man kan av-
skeda på grund av en politisk
meningsskiljaktighet, vilket för
övrigt blott skulle kunna ske
vid kontraktsförnyelserna vart
tredje år, skall vara en bra
svag och dålig chefredaktör;
man väljer och vrakar inte utan
mycket starka skäl chefredak-
törer i viktiga opinionsorgan.
Och Dagens Nyheters läsare

Sedan Pariskommunen upp-
rättats och i synnerhet sedan
dess svaghet i kampen mot re-
geringen blivit tydlig trädde
ett annat kommunbegrepp i
förgrunden. Kommunen skulle
inte betyda Paris välde, utan
tvärtom avskaffandet av den
politiska centralisationen. Kom-
munerna skulle få en utom-
ordentligt vid självstyrelse, och
Frankrike skulle sålunda bilda
en "federation av fria kommu-
ner". "Våra fiender bedrar sig
eller bedrar landet då de an-
klagar Paris för att vilja på-
tvunga nationen sin vilja eller
sin överhöghet eller att äsyafta
en diktatur", proklamerade
kommunen den 20 april. "Den
politiska enheten, sådan Paris
vill ha den, innebär det frivil-
liga enandet av alla lokala ini-
tiativ, det fria och spontana
samarbetet mellan alla indivi-
duella krafter..." Även här
kunde man anknypa till ett mo-
ment i den stora revolutionen:
girondisternas federativa pla-
ner. Likaså är påverkan från en
rad ideologer, främst Proudhon
av betydelse för utformandet
av det federalistiska kommun-
begreppet — man kan här tala
om en kommunal syndikalism
som i de små samhällsenheter
ser ett värn mot statstväng
Tron på Paris ledning bevara-
des, men inte på Paris diktatur.

Kort och schematiskt sagt
kommunen var Paris mot
Frankrike, republiken mot ma-
narkin, motståndsviljan mot
défaitismen. Var den också
socialistisk? Svaret måste snar-
rast bli nej; i kommunens re-
presentation hade de borgei-
ga — socialisterna säger de
småborgerliga — radikaler
överväldigande majoritet. Er-
till kom en minoritet av socia-
listerna, främst sjutton anställda
till Internationalen (av 90 fil-
representanter); många av dem
var emellertid snarare ett slags
anarkister än marxister, och
Internationalen hade först
igen kommit under marxistisk
ledning. Utan tvivel var em-
ellertid kommunen radikalare
Paris, delvis beroende på
att de mera beslutna till-
del flytt från Paris före,
och efter belägringen och
de endast i ringa mån d

kan vara förvissade om att dess chefredaktör nu som förr möjligen kan få huvudet avbitet, men inte kan förmås att gala efter kommando.

En egendomlig skillnad i uppfattningen om pressens villkor framträder mellan herrarna Bonnier och hr Höglund. De förstnämnda betonar med styrka tidningsmännens frihet, och det bör klart uttalas att familjen Bonnier, såsom Dagens Nyheters chefer på alla områden kan betyga, med föredömlig konsekvens följt denna grundsats. Hr Höglund är däremot irriterad över denna frihet; han utgår från att den inte bör finnas och vill förmå hrr Tor och Albert Bonnier att inskrida mot den ansvariga tidningsledningen. Det är ett led i hans resonemang. Men samtidigt vänder han sig mot att "storfinansiella privatföretag utger politiska tidningar". Skall alltså tidningar få utges blott av staten, partierna och andra politiska organisationer? Hr Höglunds uttalanden innebär att han dels vill beskära tidningsmännens frihet mot ägaren, dels rätten att utge tidningar. Är detta representativt för socialdemokratin? Jag tror det inte, men jag är övertygad om att det är typiskt för höglunderiet.

Den kritik mot hr Höglund som framförts i Dagens Nyheter söker han avvärja också genom att framhäva tidningens kritik mot andra kända socialdemokrater. Hr Wigforss, som särskilt nämnes, angreps hätskt när han var minister, men nu prisas han sedan han blivit memoarskribent, skriver hr Höglund. Här ockras på allmänhetens dåliga minne. Hr Wigforss politik i vissa fall har skarpt kritiserats i Dagens Nyheter, men vi har gång på gång, år efter år, betonat vår uppskattning av hr Wigforss som karaktär och intelligens. I den första artikel där jag berörde

Wigforss skrev jag bland

16
annat att han var "en av de stora tillgångarna i vårt politiska liv" (30 juli 1947). Kan någon bestrida att hr Höglund i detta fall gjort ett totalt osant påstående? Jag vill tillägga att en rad ledande socialdemokrater rönt stark uppskattning i Dagens Nyheter. Men det gäller sannerligen inte hr Höglund.

Innan jag ingår på min uppfattning om hr Höglund vill jag tillmötesgå en av honom framförd önskan. Han ber att några vänliga ord om honom, skrivna av hr Albert Bonnier, skall införas i denna tidning, närmast som annons. Det skulle strida mot självfallen praxis att i annonsform publicera dessa ting. Men jag vill gärna meddela att enligt hr Albert Bonnier hr Höglund utfört ett "skickligt och framgångsrikt arbete inom Stockholms kommunalpolitik", att han "varit ett salt i den offentliga debatten", att hans "tal och skrifter varit en upplevelse", att han "varit trofast mot gamla vänner på ett sätt som varit både rörande och gripande". Dessa ord, naturliga uttryck för hr Albert Bonniers vänlighet och vänskap med hr Höglund, skall jag inte kommentera. Jag skall i stället så kort som möjligt motivera min nästan alltigenom negativa uppfattning om hr Höglund som offentlig person.

Denna uppfattning har inte formats sedan jag kom till Dagens Nyheter, utan under de år då jag arbetade på "Den svenska socialdemokratins idéutveckling". Då man genomgår praktiskt taget alla tal och skrifter av en rörelses ledande män uppstår en uppfattning av dessa personer, även om man inte har anledning att ge uttryck åt den. Hur kom jag att se hr Höglund? Som en man som i många år hetsade mot Hjalmar Branting — här var det verkligen fråga om "hets", inte om sådan beskedlig kritik som jag ägnar hr Höglund —, men som sedan skrev en panegyrik över den avlidne ledaren. En man som sökte bryta sönder den svenska socialdemokratin genom en opposition utan varje hän-

syn, som då han misslyckades först blev vänstersocialist och sedan kommunist och med de grövsta anklagelser anföll sina tidigare medkämpar — som därefter bad att få återvända till socialdemokratin och om sina medbröder från åren omkring 1920 använde samma gläpord som under dessa år ägnats de nya partivännerna. En man som efter att ånyo ha fått en position inom socialdemokratin sökte beröva Per Albin Hansson ledningen genom den mest extrema och landsfarliga för-

följa hans exempel. Sedan jag kom till Dagens Nyheter har jag vid ett tillfälle träffat hr Höglund, som jag förut knappast kände; det var på en lunch given våren 1947 av en person som var nära vän till hr Höglund, flyktig bekant till mig själv. Efter allehanda komplimanger föreslog hr Höglund att vi skulle samarbeta för att få till stånd regeringsskifte och samlingsregering; han använde de mest nedsättande ord om flera av den sittande regeringens ledamöter (främst statsministern) och försäkrade att han genom sin ställning i Stockholms arbetarkommun kunde bringa regeringen på fall inom kort tid. Det var här inte fråga om skämt eller antydningar; enträget och ivrigt stannade hr Höglund vid ämnet, och mitt bestämda intryck var att lunchen arrangerats för ändamålet. Mitt svar blev naturligtvis att jag var tidningsman, skrev som jag tyckte, inte ens var inskriven i folkpartiet och ej deltog i utformningen av dess politik. Då jag uttalade min förvåning över att hr Höglund med de åsikter han nu sade sig hysa

kunde samverka med kommunisterna blev svaret att dem lurade han totalt.

Under mina studier hade jag varit förvånad över hr Höglunds person; jag hade svårt att begripa att en sådan person kunde ha en ställning i svensk politik. Vid det omnämnda samtalet fick bilden av hr Höglund större åskådighet — men förvåningen har förblivit lika stor.

HERBERT TINGSTEN

Vad som skett under senare år har inte ändrat min ståndpunkt. Jag skall inte än en gång stanna vid samverkan med kommunisterna, omsevis erkänd och förnekad. Hr Höglund erinrar ofta om politiska samtal, och jag skall för en gångs skull